

звільного характеру; упорядкування та удосконалення процедур здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, зменшення кількості заходів державного нагляду (контролю), усунення дублювання функцій та необґрунтованого втручання держави у господарську діяльність; розширення можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до отримання кредитних ресурсів, у тому числі в результаті: розроблення та впровадження нових фінансових інструментів, тут повинен бути і імперативізм.

Таким чином через механізм правового регулювання у системному підході, а не розрізнено та по напрямках можна досягти мети правового регулювання господарських правовідносин та його дієвість.

Література

1. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань: Оглядовий лист ВГС України від 29.04.2013 № 01–06/767/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0767600–13>

2. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): Оглядовий лист ВГС України від 19.11.2013 № 01–06/1658/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1658600–13>

3. Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки: розпорядження КМ України від 28 серпня 2013 р. № 641-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/641–2013-%D1%80>

УДК 347.91.95(043.2)

Ясинок М. М., д.ю.н., професор,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

УНІФІКАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СТРУКТУРИ СУДОУСТРОЮ В УКРАЇНІ

Проблема: введення різногалузевої процедури судових процесів, які сьогодні регулюються великою кількістю процесуальних кодексів, різнонаправлена судова практика цілого ряду Вищих спеціалізованих судів, впровадження прецедентного права як перспективної основи до стабілізації судової практики, проголошення принципу верховенства права як основи справедливості судочинства, розподілення касаційного судочинства на ряд вищих спеціалізованих судів, так і не призвели до стабілізації судової практи-

ки та остаточного формування судоустрою в Україні. Натомість ми отримали розбалансовану судову систему, концептуальне протистояння Верховного Суду України і Вищих спеціалізованих судів в частині їх компетенції, різнонаправлену судову практику самих спеціалізованих судів, непідготовленість суддів і їх невміння щодо застосовування матерії прецедентних рішень Європейського суду з прав людини, високий рівень корупції в правоохоронній системі і судах. Таким чином принцип верховенства права, так і залишається поки що лише проголошеним принципом. Нажаль ці проблеми, які є вкрай важливими для країни і суспільства останнім часом просто «заговорили» нічого не роблячи в цьому сегменті правовідносин з практичної точки зору. Всі ці питання, які повинні були внести стабільність в правопорядок і правосуддя України як кінцевого правового продукту навпаки породили ще більше проблем, а ніж це було донедавна. Дивує те, що на одні і ті ж проблеми процесуального законодавства, судоустрою, проблем в правоохоронній системі постійно звертають нашу увагу провідні фахівці як України, так і Європи на сторінках наших же фахових видань, пропонуються шляхи виходу із правової кризи, в яку попала судова і правоохоронна системи, але законодавець не звертає на це уваги. Така ситуація з кожним днем стає все гіршою. Відносини між правоохоронною системою, судами з одного боку, а з іншого суспільством стають все більш натягнутими чого не можна допустити.

Пропозиції: 1) необхідно створити невеликий за чисельністю постійно діючий консолідований центр, в який би входили провідні вчені-юристи, вчені-практики, де б можна було швидко підвести перші незалежні підсумки судово-правової реформи, визначити недоліки та сформулювати дорожню карту, в якій не допускаючи розмитості фраз, визначити конкретні дії і строки по реформуванню всіх правоохоронних органів та судів України.

2) наразі ситуація потребує перезавантаження всього складу суддів, міліції, прокуратури, служби безпеки, тощо, оскільки в іншому разі побороти корупцію і навести правопорядок в самих цих структурах за рахунок «самоочищення» вже неможливо, оскільки правоохоронна і судова системи вже знаходяться в такому корозійному стані, що побороти свої хвороби із середини самостійно вони не в змозі.

3) якщо ж говорити про судочинство, то першим кроком в цьому напрямку є уніфікація різнопланових за своїм предметом, але однотипною за своєю процедурою та процесуальною суттю всіх трьох процесуальних кодексів: цивільного процесуального, господарсько-процесуального кодексів та Кодексу адміністративного судочинства створивши єдиний Судовий процесуальний кодекс України. Безумовно, логічно було б поставити питання, а що це нам дає в окремих сегментах: а) судоустрою; б) судочинства; в) судо-

вої практики? Питання є справедливим, оскільки кожна реформа чи її конструктивні особливості повинні бути: а) зрозумілими; б) простими; в) логічними; г) розумними; д) строковими; є) мати практичну направленість.

Наразі судова система в Україні поділена за трьома видами процесуальних галузей права, яку формують три Вищі спеціалізовані суди, які діють самостійно створюючи при цьому різну судову практику як при правозастосуванні процесуального, так і матеріального законодавства, але ця практика часто є непослідовною і це при тому, що всі ці суди виконують роль останнього правового форпосту створюючи собою цілу систему касаційних судів. (ст. 323 ЦПК, ст. 108 ГПК, ст. 210 КАС України). При цьому Верховний Суд України по суті не має свого процесуального статусу. Тому є незрозумілим підхід законодавця в цьому питанні, оскільки Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, чітко визначають, що касаційними інстанціями в кожній із вищезазначених галузей процесуального права є Вищі спеціалізовані суди, оскільки процесуальний статус Верховного Суду України в кожній процесуальній галузі права є не визначеним, то виникає законне запитання, що це особлива ревізійна інстанція? Якщо це повторна касація, то з чим це пов'язано? Що собою являє стадія «Перегляд судових рішень Верховним Судом України», яку введено до кожного процесуального кодексу? Чому Верховний Суд України являючись найвищим судовим органом (ч.2 ст. 125 Конституції України) має право розглядати справи лише з дозволу Вищих спеціалізованих судів України (ст. 360 ЦПК, ст. 111–21 ГПК, ст. 240 КАС України), рішення яких може бути скасовано Верховним Судом України. Така нелогічність всього сегменту процесуального законодавства, а разом з тим і процесуальна невизначеність Верховного Суду України призводять до: а) обмеженого доступу громадян до судочинства; б) зловживань з боку суддів спеціалізованих судів; в) створює загрозу неоднакового застосування норм матеріального і процесуального права; г) розбалансовує як судову систему, так і судову практику.

Безумовно, судова влада повинна бути цільною з єдиним процесуальним центром з якого б здійснювалося єдине процесуальне керівництво всією судовою системою в Україні і це є визнаною світом правовою практикою.

Першим кроком в цьому напрямку може стати уніфікація процесуального законодавства. При цьому мова не йде про ліквідацію практики із спеціалізації судів чи ліквідацію процесуальних галузей права з теоретичної точки зору. Мова йде про створення на місці трьох однотипних, а під час і ідентичних процесуальних кодексів єдиного Судового процесуального кодексу з єдиною його загальною частиною для всіх видів судових процесів. Із можливим створенням системи мирових судів в кожному районі, які відігравали

б функцію процесуальних фільтрів. З урахуванням цього можливо було б створити систему міжрайонних судів. Такий підхід давав би можливість зберегти доступ до правосуддя на рівні районів. Міжрайонна ланка судів відігравала б ревізійну роль по відношенню до мирових судів та сприяла б вирішенню більш складних справ, рішення по яких оскаржувалися б на апеляційному рівні областей. Вищі спеціалізовані суди могли б входити в систему Верховного Суду України. Тобто Верховний Суд України може мати не палатну структуру як це мало місце раніше, а структуру Вищих спеціалізованих судів, які від імені Верховного Суду України розглядають справи в касаційному порядку формуючи тим самим єдину процесуально-правову політику в питаннях судової практики.

В кінці кожного року Верховний Суд України повинен затвердити і видати низку судових рішень, які б після їх публікації наприклад в журналі «Прецедентні рішення Верховного Суду України 2014 року» мали б прецедентний характер. Це дало б можливість суддям безпосередньо черпати матерію судової практики із першоджерел.

4) на рівні юридичних факультетів вищих навчальних закладів необхідно ввести спеціальний курс «Прецедентне право». В розрізі цього предмету необхідно навчити майбутніх юристів розуміти структуру судового прецеденту, яким є рішення Європейського суду з прав людини, оскільки їх структура взагалі не схожа на структуру судових рішень чи постанов, які вивчають студенти юридичних факультетів в цивільному, господарському чи адміністративному процесуальному праві України.

Безумовно лише прагматичний, пришвидшений підхід до проведення і закінчення судово-правової реформи дасть позитивні результати. Розтягнутий розмитий, безкінечний процес в цьому питанні нівелює всі намагання, навіть якщо вони і були позитивними.